

Konsekvenser av nye energiregler

Hva betyr egentlig de ~~foreslåtte~~ **nye** energikravene ?

Inger Andresen, Professor NTNU

Hoved-endringer fra TEK'10

---

1. Hovedkrav: **Beregnet netto energibehov, reduksjon:**
  - Boliger- småhus: 15% reduksjon ift TEK'10
  - Kontorbygg: 23% reduksjon ift TEK'10
2. Andre krav til **energiforsyning**
  - Ikke tillatt å bruke fossilt brensel til oppvarming.
  - Krav til "fleksible energisystemer" for bygg over 1000 m².
3. Skjerpede **minimumskrav** til vinduer/dører og lekkasjetall
4. Ikke lenger noe krav til solfaktor for vinduer eller maks vindusareal

Nye energirammer

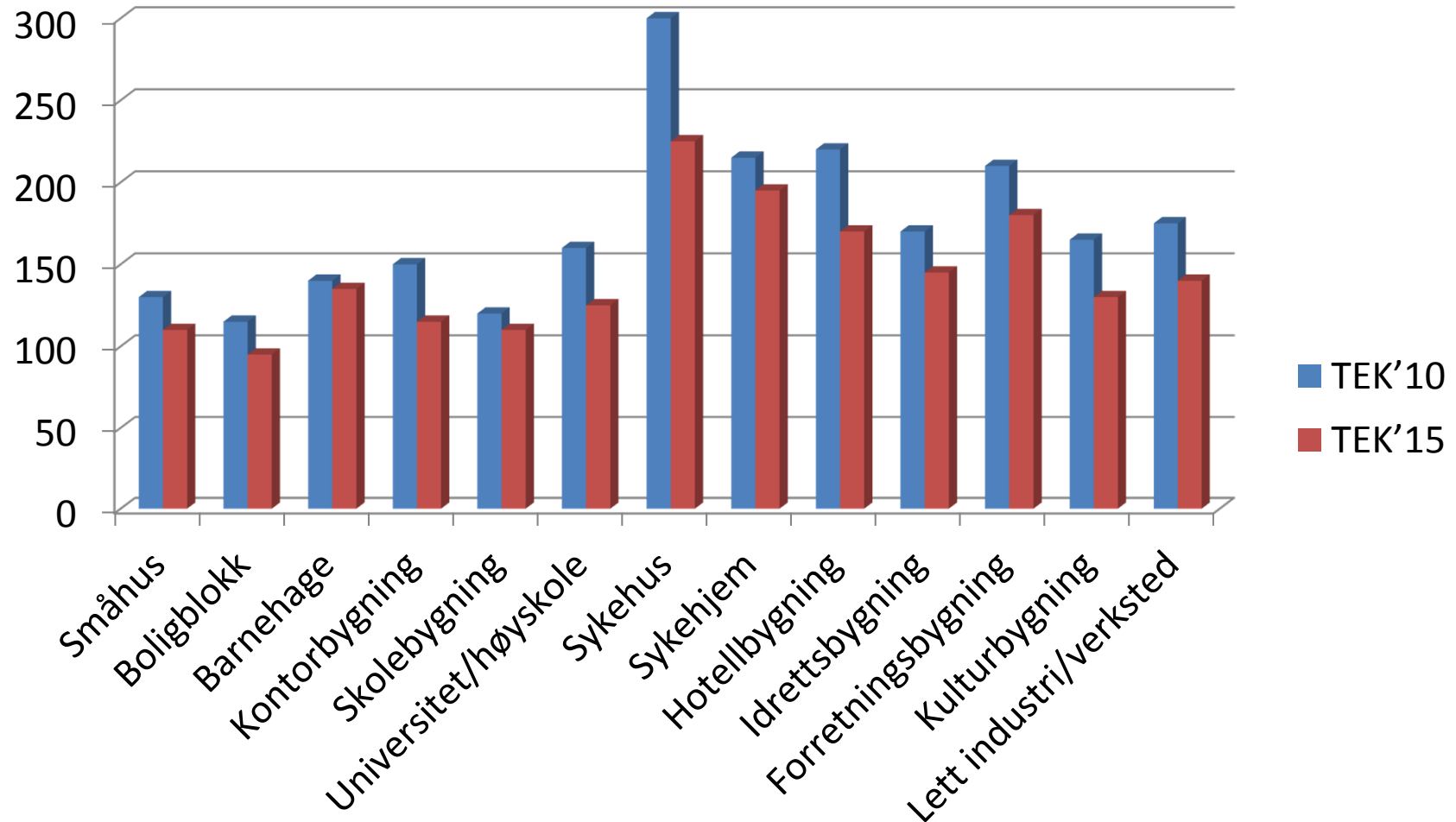
Bygningskategori	Totalt beregnet netto energibehov [kWh/m² oppvarmet BRA pr. år]	
	TEK'10	TEK'15
Småhus	120 + 1600/m² oppv BRA	100 + 1600/m² oppv BRA
Boligblokk	115	95
Barnehage	140	135
Kontorbygning	150	115
Skolebygning	120	110
Universitet/høyskole	160	125
Sykehus	300 (335)	225 (265)
Sykehjem	215 (250)	195 (230)
Hotellbygning	220	170
Idrettsbygning	170	145
Forretningsbygning	210	180
Kulturbygning	165	130
Lett industri/verksted	175 (190)	140 (160)

The Research Centre on
Zero Emission Buildings

Fra 4% til 25% reduksjon

Energiltaksmetoden for boliger

<i>Energiltak småhus og boligblokker</i>	<i>TEK'10</i>	<i>TEK'15</i>
U-verdi yttervegg [W/(m ² K)]	≤ 0,18	≤ 0,18
U-verdi tak [W/(m ² K)]	≤ 0,13	≤ 0,13
U-verdi gulv [W/(m ² K)]	≤ 0,15	≤ 0,10
U-verdi vinduer og dører [W/(m ² K)]	≤ 1,2	≤ 0,80
Andel vindus- og dørareal av oppvarmet BRA	≤ 20 %	≤ 25 %
Årsgjennomsnittlig temperaturvirkningsgrad for varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg (%)	≥ 70 %	≥ 80 %
Spesifikk vifteeffekt i ventilasjonsanlegg (SFP) [kW/(m ³ /s)]	≤ 2,5	≤ 1,5
Luftlekkasjetall pr. time ved 50 Pa trykkforskjell	≤ 2,5	≤ 0,6
Normalisert kuldebroverdi, der m ² angis som oppvarmet BRA [W/(m ² K)]	≤ 0,03*	≤ 0,05*

* gjelder småhus, for boligblokker gjelder 0,06. * **gjelder småhus, for boligblokker gjelder 0,07**

Minstekrav

	<i>U-verdi yttervegg [W/(m² K)]</i>	<i>U-verdi tak [W/(m² K)]</i>	<i>U-verdi gulv på grunn og mot det fri [W/(m² K)]</i>	<i>U-verdi vindu og dør inkludert karm/ramme [W/(m² K)]</i>	<i>Lekkasjetall ved 50 Pa trykkforskjell [luftveksling pr. time]</i>
TEK'10	≤ 0,22	≤ 0,18	≤ 0,18	≤ 1,6	≤ 3,0
TEK'15	≤ 0,22	≤ 0,18	≤ 0,18	≤ 1,2	≤ 1,5

Krav til løsninger for energiforsyning

- 1) Det er ikke tillatt å installere varmeinstallasjon for fossilt brensel.
- 2) Bygning med over 1 000 m² oppvarmet BRA skal
  - a) ha energifleksibile varmesystemer, og
  - b) tilrettelegges for bruk av lavtemperatur varmeløsninger.
- 3) Kravene i annet ledd gjelder ikke for småhus.
- 4) Boenhet i småhus skal oppføres med skorstein. Kravet gjelder ikke dersom
  - a) boenheten oppføres med vannbåren varme, eller
  - b) årlig netto energibehov til oppvarming ikke overstiger kravet til passivhus, beregnet etter Norsk Standard NS 3700:2013

The Research Centre on
Zero Emission Buildings

Et spesielt unntak

- Rammekravet for energieffektivitet kan økes med inntil **10 kWh/m²** oppvarmet BRA pr. år.
- Dette forutsetter at det på eiendommen produseres fornybar elektrisitet til bygningen, **minst 20 kWh/m²** oppvarmet BRA pr. år

Hvilke løsninger er mulige innenfor rammen?

Noen **enkle*** beregninger for:

- Bolig
- Kontorbygg
- Barnehage

Enebolig

Eksempel på tiltakspakker for en bolig på 160 m²

<i>Energiltak småhus</i>	<i>TEK'10</i>	<i>TEK'15</i>
U-verdi yttervegg [W/(m ² K)]	0,18	0,18
U-verdi tak [W/(m ² K)]	0,13	0,13
U-verdi gulv [W/(m ² K)]	0,15	0,10
U-verdi vinduer og dører [W/(m ² K)]	1,2	0,80
Andel vindus- og dørareal av oppvarmet BRA	20 %	25 %
Årsgjennomsnittlig temperaturvirkningsgrad for varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg (%)	70 %	80 %
Spesifikk vifteeffekt i ventilasjonsanlegg (SFP) [kW/(m ³ /s)]	2,5	1,5
Luftlekkasjetall pr. time ved 50 Pa trykkforskjell	2,5	0,6
Normalisert kuldebroverdi, der m ² angis som oppvarmet BRA [W/(m ² K)]	0,03	0,05
Beregnet netto energibehov [kWh/(m²år)]	127,3	100,2
Krav netto energibehov	130	110

Hva om:

- Vi ikke klarer lekkasjetall på 0,6?
- Vi ikke vil ha mer enn 20 cm isolasjon i veggene?
- Vi vil ha vinduer med krysspost/sprosser?
- Vi vil ha naturlig ventilasjon?

Lekkasjetall på 2,0 i stedet for 0,6

- Gir beregnet netto energibehov på:

109,5 kWh/(m²år)

Hva om:

- Vi ikke klarer lekkasjetall på 0,6?
- **Vi ikke vil ha mer enn 20 cm isolasjon i veggene?**
- Vi vil ha vinduer med krysspost/sprosser?
- Vi vil ha naturlig ventilasjon?

U-verdi 0,22 i stedet for 0,18 (alle yttervegger)

- Gir beregnet netto energibehov på:

104,2 kWh/(m²år)

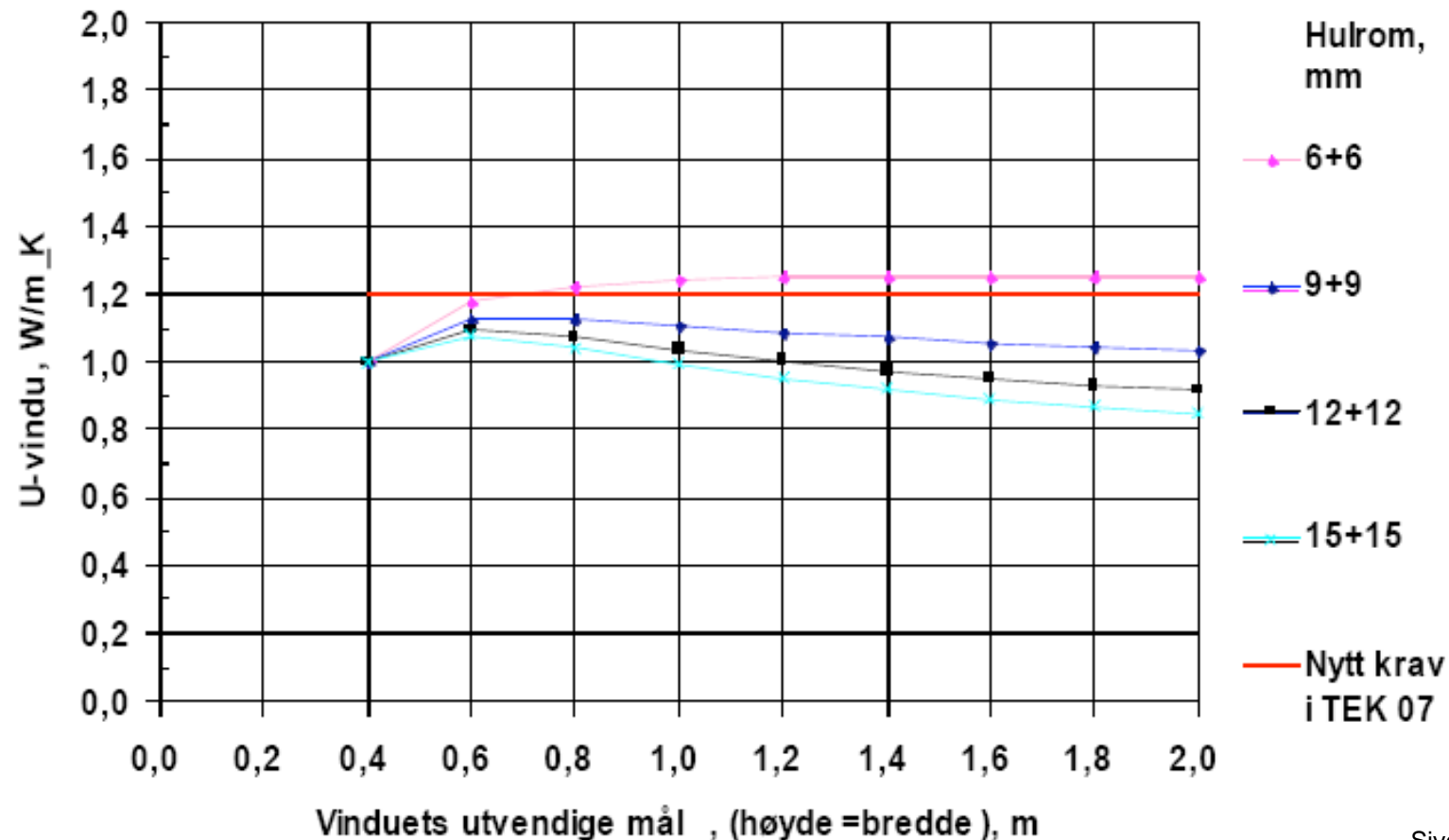
Hva om:

- Vi ikke klarer et lekkasjetall på 0,6?
- Vi vil ha maks 20 cm isolasjon i vegger?
- **Vi vil ha vinduer med krysspost/sprosser?**
- Vi vil ha naturlig ventilasjon?

Trevindu med isolert karm, 20 mm tre-lags rute, 90 % argon, $\varepsilon = 0,04$ isolerende avstandslist

U-vindu beregnet etter ISO 15099-2003, 3-lags isolerrute, antall belagte glass: 2, emisjonstall: 0,04, isolerende avst.list, gass: Argon, konsentrasjon: 90 %, bredde

Sivert Uvsløkk,
SINTEF Byggforsk

U-verdi vinduer fra 0,8 til 1,2

- Gir beregnet netto energibehov:

110,7 kWh/(m²år)

U-verdi vinduer fra 0,8 til 1,2

- Gir beregnet netto energibehov:

110,7 kWh/(m²år)

- Øke varmegjenvinning fra 80 til 85%:

109,2 kWh/(m²år)

Hva om:

- Vi ikke klarer et lekkasjetall på 0,6?
- Vi vil ha maks 20 cm isolasjon i vegger?
- Vi vil ha vinduer med krysspост/sprosser?
- **Vi vil ha naturlig ventilasjon?**

Naturlig ventilasjon

Kompenserende tiltak:

- U-verdi tak 0,10
- U-verdi gulv 0,09
- U-verdi yttervegg 0,10
- U-verdi vinduer 0,7

117,7 kWh/(m²år)

Naturlig ventilasjon

Kompenserende tiltak:

- U-verdi tak 0,10
- U-verdi gulv 0,09
- U-verdi yttervegg 0,10
- U-verdi vinduer 0,7

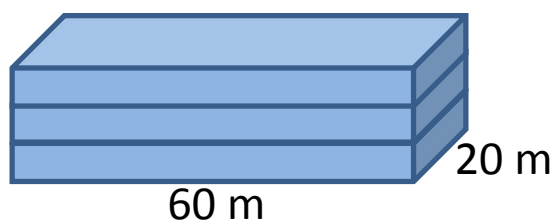
117,7 kWh/(m²år)

- Et solcelleanlegg som produserer minst $15,4 * 160 = 2464$ kWh/år
- Må ha 15-30 m² solcelleareal avh. av virkningsgrad og solinnstråling

Kontorbygg

Eksempel på tiltakspakker for et bygg på 3600 m²

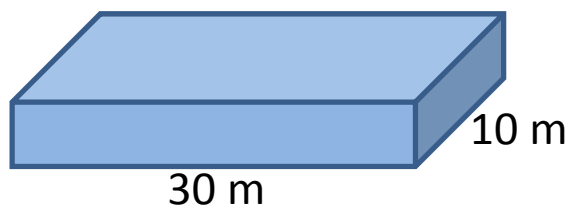
<i>Energiltak kontorbygg</i>	<i>TEK'10</i>	<i>TEK'15</i>
U-verdi yttervegg [W/(m ² K)]	0,18	0,18
U-verdi tak [W/(m ² K)]	0,13	0,13
U-verdi gulv [W/(m ² K)]	0,15	0,10
U-verdi vinduer og dører [W/(m ² K)]	1,2	1,2
Andel vindus- og dørareal av oppvarmet BRA	20 %	20 %
Årsgjennomsnittlig temperaturvirkningsgrad for varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg (%)	80 %	85 %
Spesifikk vifteeffekt ventilasjon (SFP) [kW/(m ³ /s)]	2,0	2,0
Luftlekkasjetall pr. time ved 50 Pa trykkforskjell	1,5	0,6
Normalisert kuldebroverdi, [W/(m ² K)]	0,06	0,06
Behovsstyring av ventilasjon, [gjennomsnittlig luftmengde i driftstid/utenom drift, m ³ /(hm ²)]	(10/3)	6/2*
Behovsstyring belysning, [gjennomsnitt i drift, W/(m ²)]	(8)	4
Teknisk utstyr, [gjennomsnitt i drift, W/(m ²)]	11	11

Beregnet netto energibehov	[kWh/(m²år)]	149	110
Krav netto energibehov	[kWh/(m²år)]	150	115

*Verdi fra prNS3031:2015. Udokumenterte/høyemitterende materialer

Barnehage

Eksempel på tiltakspakker for et bygg på 300 m²

<i>Energiltak barnehage</i>	<i>TEK'10</i>	<i>TEK'15</i>
U-verdi yttervegg [W/(m ² K)]	0,18	0,18
U-verdi tak [W/(m ² K)]	0,13	0,13
U-verdi gulv [W/(m ² K)]	0,15	0,15
U-verdi vinduer og dører [W/(m ² K)]	1,2	1,2
Andel vindus- og dørareal av oppvarmet BRA	20 %	20 %
Årsgjennomsnittlig temperaturvirkningsgrad for varmegjenvinner i ventilasjonsanlegg (%)	80 %	86 %
Spesifikk vifteeffekt ventilasjon (SFP) [kW/(m ³ /s)]	2,0	2,0
Luftlekkasjetall pr. time ved 50 Pa trykkforskjell	1,5	1,5
Normalisert kuldebroverdi, [W/(m ² K)]	0,06	0,06
Behovsstyring av ventilasjon, [gjennomsnittlig luftmengde i driftstid/utenom drift m ³ /(hm ²)]	(12/3)	6/2*
Behovsstyring belysning, [gjennomsnitt i drift, W/(m ²)]	(8)	5
Teknisk utstyr, [gjennomsnitt i drift, W/(m ²)]	2	2

Beregnet netto energibehov	[kWh/(m²år)]	143	135
Krav netto energibehov	[kWh/(m²år)]	140	135

*Verdi fra prNS3031:2015. Udokumenterte/høyemitterende materialer

Er dette passivhusnivå?

Pressemelding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Publisert 17. november 2015

Nye energikrav i nye bygg: Skjerpede krav, enklere regler

Regjeringen følger opp klimaforliket i Stortinget og skjerper energikravene til nye bygg.

- Med nye energikrav sikrer vi at nye bygg vil bli opptil 25 prosent mer energieffektive enn med dagens regler. Nye krav følges opp med forenklinger i regelverket, sier kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har fastsatt nye energikrav til bygg i forskrift (TEK10). De nye kravene betyr at nye bygg vil bli om lag 20-25 prosent mer energieffektive sammenliknet med i dag. **Kravene er i tråd med klimaforlikets mål om passivhusnivå.** Oppnås blant annet med bedre vinduer, mer isolering og mer effektive tekniske systemer. Nye bygg varmes opp med klimavennlig energi. Det blir forbud mot all installasjon av fossile brennstoffer i boliger og bygg. Kravene gjelder fra 1. januar 2016.

NEI

Er det klimavennlig å varme opp med el?

Pressemelding fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Publisert 17. november 2015

Nye energikrav i nye bygg: Skjerpede krav, enklere regler

Regjeringen følger opp klimaforliket i Stortinget og skjerper energikravene til nye bygg.

- Med nye energikrav sikrer vi at nye bygg vil bli opptil 25 prosent mer energieffektive enn med dagens regler. Nye krav følges opp med forenklinger i regelverket, sier kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) har fastsatt nye energikrav til bygg i byggteknisk forskrift (TEK10). De nye kravene betyr at nye bygg vil bli om lag 20-25 prosent mer energieffektive sammenliknet med i dag. Kravene er i tråd med klimaforlikets mål om passivhusnivå. Energieffekten oppnås blant annet med bedre vinduer, mer isolering og mer effektive tekniske systemer. I tillegg skal alle nye bygg varmes opp med klimavennlig energi. Det blir forbud mot all installasjon av fossil energi i nye boliger og bygg. Kravene gjelder fra 1. januar 2016.

Vil det gi lavere energibruk til drift av bygg?

Eksempel barnehage

Lvert energi TEK'10 med varmepumpe som dekker 40% : 119 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'10 med solfanger som dekker 40% : 107 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'15 med elektrisk: : 136 kWh/(m²år)

Vil det gi lavere energibruk til drift av bygg?

Eksempel barnehage

Lvert energi TEK'10 med varmepumpe som dekker 40% : 119 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'10 med solfanger som dekker 40% : 107 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'15 : 136 kWh/(m²år)

Eksempel kontorbygg

Lvert energi TEK'10 med varmepumpe som dekker 60% : 120 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'15 med elektrisk : 103 kWh/(m²år)

Vil det gi lavere energibruk til drift av bygg?

Eksempel barnehage

Lvert energi TEK'10 med varmepumpe som dekker 40% : 119 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'10 med solfanger som dekker 40% : 107 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'15 : 136 kWh/(m²år)

Eksempel kontorbygg

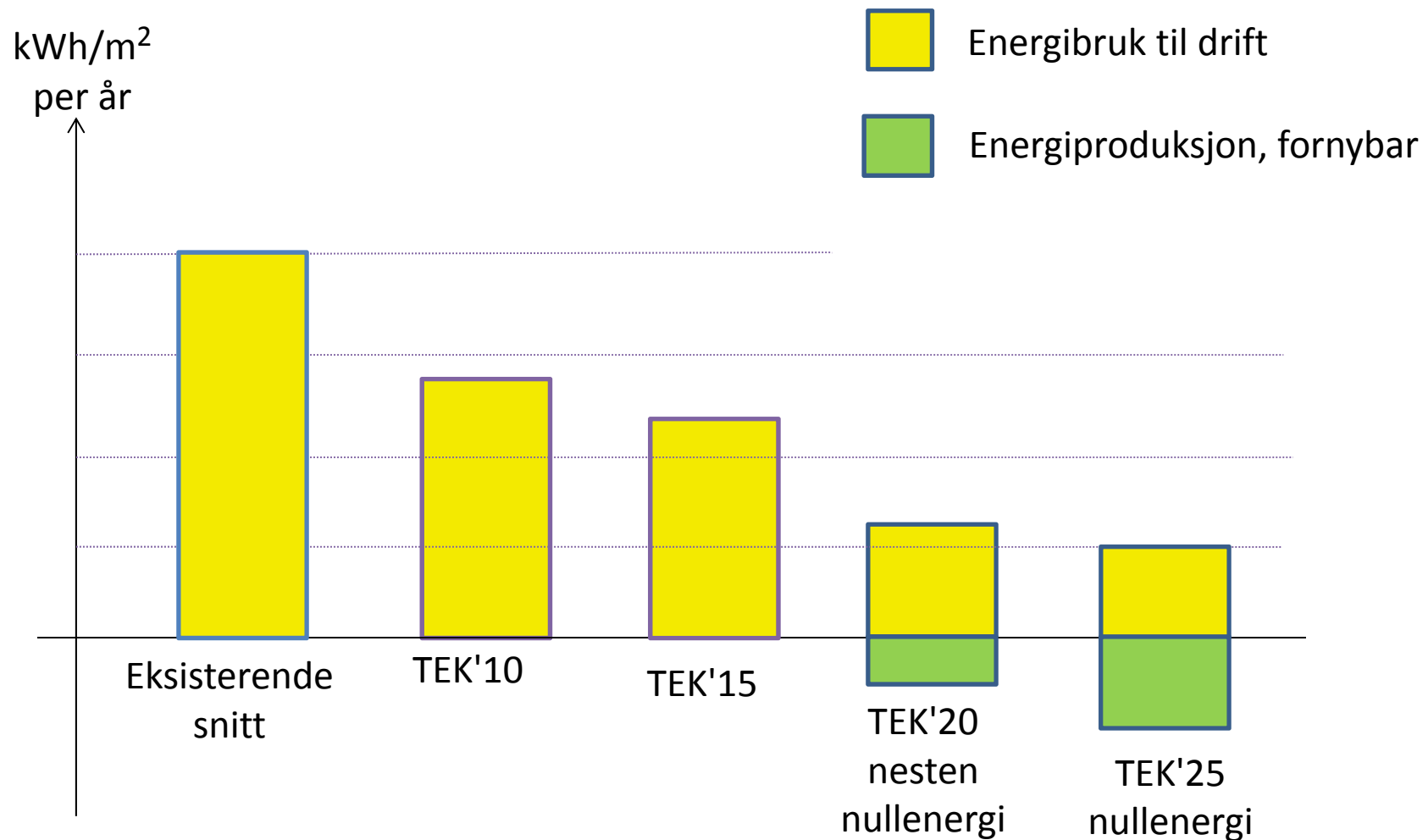
Lvert energi TEK'10 med varmepumpe som dekker 60% : 120 kWh/(m²år)

Lvert energi TEK'15

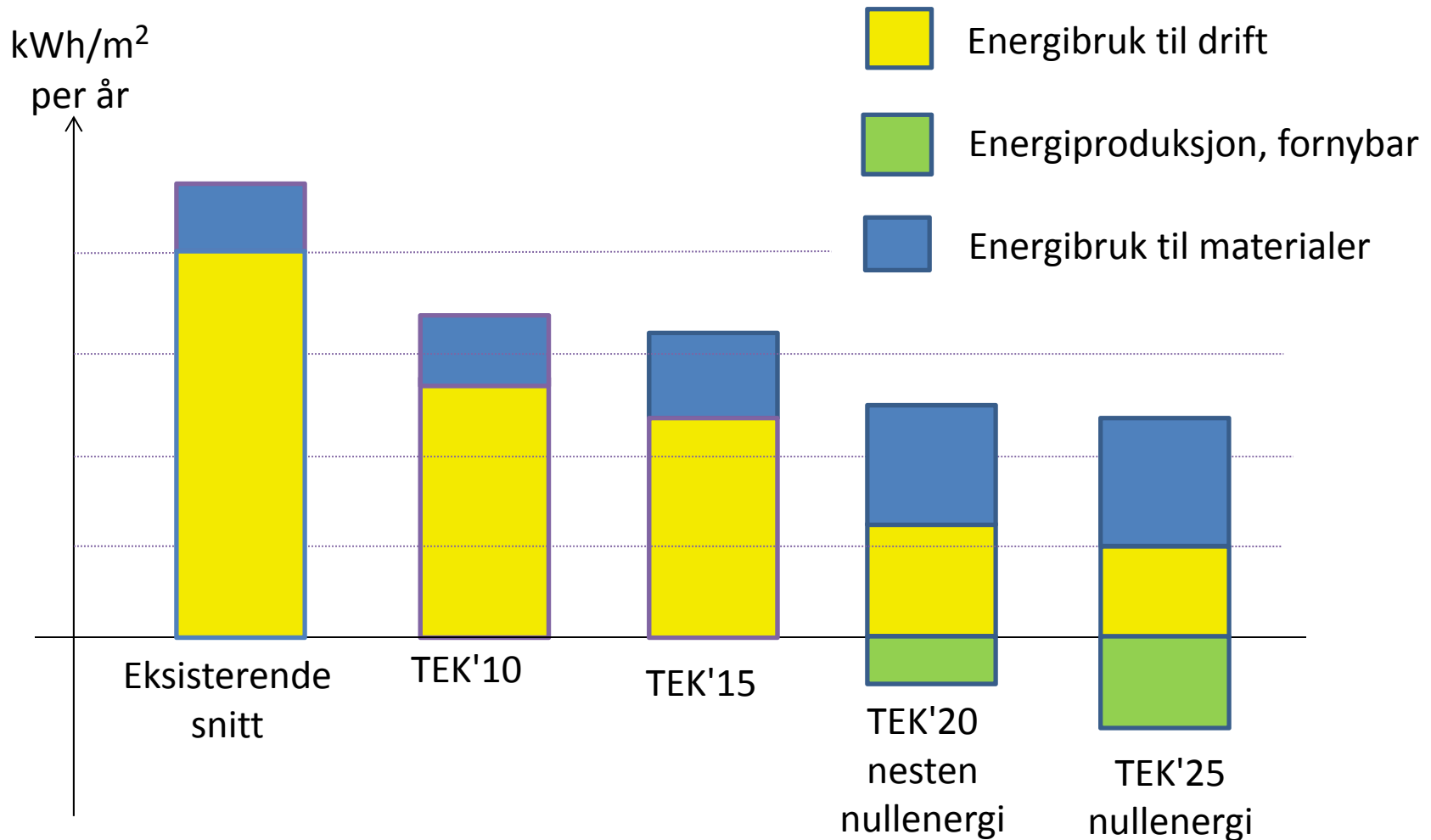
TJA..

- Blir kjølebehovet så lavt som beregnet for TEK'15?

Vil TEK'15 forberede oss på fremtiden?

Vil TEK'15 forberede oss på fremtiden?

Takk for meg!

The Research Centre on
Zero Emission Buildings

